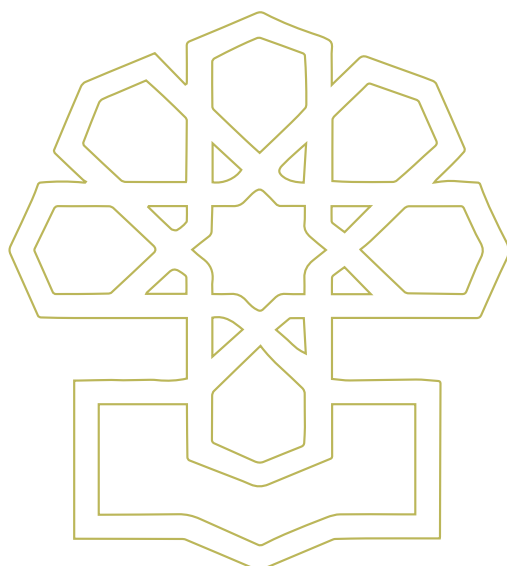

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تحلیلی بر تعارضات قانونی نهادهای تنظیم‌گر امور مربوط به مسائل و آسیب‌های اجتماعی در کشور

محسن کرمانی

چکیده

گزارش حاضر به بررسی تعارضات قانونی نهادهای تنظیم‌گر امور مربوط به مسائل و آسیب‌های اجتماعی در کشور می‌پردازد. در حال حاضر، به ترتیب پنج نهاد شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی، شورای اجتماعی کشور، شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم، ستاد مبارزه با مواد مخدر و ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار به شکل قانونی و در موازات با یکدیگر وظیفه سیاستگذاری، هماهنگی و نظارت بر امور مرتبط با آسیب‌های اجتماعی را به شکل عام یا خاص بر عهده دارند. این شرایط موجب شکل‌گیری مسئله تداخل نهادهای تنظیم‌گر امور مربوط به آسیب‌های اجتماعی در کشور شده است.

حل این مسئله در گام نخست نیازمند اجماع و توافق روی الگوی کلان حکمرانی اجتماعی در کشور است. در حال حاضر، تصویر یا ایده انسجام‌یافته‌ای از سامانه حکمرانی اجتماعی در کشور وجود ندارد و همین موضوع سبب شده تا سیاستگذار اجتماعی نتواند نهادهای تنظیم‌گر و دستگاه‌های اجرایی را در یک ساختار منسجم و یکپارچه با هدف پیشگیری، کنترل و کاهش مسائل و آسیب‌های اجتماعی در کشور نظم و نسق دهد. در گام دوم و پس از اجماع روی الگوی مطلوب حکمرانی اجتماعی باید متولی اصلی حوزه اجتماعی که قاعدتاً ماهیت تنظیم‌گرانه دارد، در ساختار کلی حکمرانی کشور مشخص شود. در حقیقت تولید حوزه اجتماعی در کشور باید مشخص شود.

در گام سوم و به منظور افزایش هماهنگی میان بازیگران حوزه اجتماعی لازم است وظایف تمامی ذی‌مدخلان اعم از تنظیم‌گران و مجریان در ارتباط با یکدیگر و در نسبت با متولی اصلی این حوزه به شکل قانونی ترسیم و تعیین شود.

مشخصات گزارش:

دفتر مطالعات اجتماعی

(گروه آسیب‌های اجتماعی)

شماره مسلسل:

۲۱۰۱۹۵۷۵

تاریخ انتشار:

۱۴۰۲/۱۱/۲

۱. مقدمه و بیان مسئله

یکی از ویژگی‌های برجسته حوزه اجتماعی در مقایسه با سایر حوزه‌ها، تعدد بازیگران و ذی‌مدخلان آن است. زیرا، پیچیدگی و چندوجهی بودن امور اجتماعی در اکثر موارد اقتضا می‌کند که طیفی از دستگاه‌های اجرایی به فراخور مسئولیت در جهت تحقق یک سیاست با یکدیگر همکاری و تشریک مساعی کنند. بنابراین به ندرت می‌توان مشاهده کرد که برنامه‌ای در حوزه اجتماعی به‌طور کامل توسط یک دستگاه یا مجموعه واحد پیگیری و به سرانجام برسد. برای نمونه، رسیدگی به پدیده کودکان کار و خیابان در ساختار اداری کشور ما نیازمند همکاری و هم‌افزایی میان مجموعه‌ای از دستگاه‌های ذی‌ربط از جمله سازمان بهزیستی کشور، قوه قضائیه، نیروی انتظامی، وزارت کشور، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت آموزش و پرورش، صداوسیما، شهرداری‌ها، نهادهای مردمی و... است. یا در نمونه‌ای دیگر مسئله درمان و ترک اعتیاد در کشور نیازمند هماهنگی و همکاری میان مجموعه نیروی انتظامی، قوه قضائیه، سازمان زندان‌ها، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان بهزیستی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سازمان فنی و حرفه‌ای و... است. بنابراین، آنچه در وهله نخست و پیش از هرگونه اقدامی در حوزه اجتماعی ضرورت پیدا می‌کند موضوع هماهنگی و هم‌افزایی میان ذی‌مدخلان و کنشگران این حوزه است. اهمیت این موضوع سبب شده تا در اکثر قوانین مرتبط با مسائل و آسیب‌های اجتماعی از جمله قانون مبارزه با مواد مخدر (مصوب ۱۳۶۷) [۱]، قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی (مصوب ۱۳۸۳) [۲]، قانون پیشگیری از وقوع جرم (مصوب ۱۳۹۴) [۳]، قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (مصوب ۱۳۹۶) [۴]، قانون برنامه ششم توسعه (مصوب ۱۳۹۵) [۵] و... ساز و کار یا نهادی برای انجام امور مربوط به «سیاست‌گذاری»، «هماهنگی» و «نظارت» در حوزه مسائل و آسیب‌های اجتماعی در نظر گرفته شود. تاجایی که امروز با طیفی از نهادهای تنظیم‌گر اجتماعی از جمله شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ستاد مبارزه با مواد مخدر، شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم، شورای اجتماعی کشور، سازمان امور اجتماعی کشور، ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار و... مواجه هستیم و هر یک نیز به نحوی درگیر مسئله تنظیم‌گری امور مربوط به مسائل و آسیب‌های اجتماعی هستند. در حالی که این موضوع، یعنی تعدد نهادهای تنظیم‌گر امور مربوط به آسیب‌های اجتماعی، خود موجب بروز درجاتی از ناهماهنگی، تعارض و بعضاً اختلال در عملکرد دستگاه‌های مسئول در زیرمجموعه حوزه اجتماعی کشور شده است. در واقع، راهکار حل مسئله، خود تبدیل به مسئله شده است. بر همین اساس و با توجه به جایگاه و کارویژه‌های قانونی هر یک از نهادهای مزبور، در گزارش حاضر تلاش شده تا مسئله تعدد و تعارض نهادهای تنظیم‌گر امور مربوط به آسیب‌های اجتماعی در بستر قوانین و مقررات مربوط تحلیل و ارزیابی شود.

۲. سیمای نهادهای تنظیم‌گر امور مربوط به آسیب‌های اجتماعی در قوانین و مقررات

همان‌طور که بیان شد برنامه‌ریزی جهت انجام اقدامات جامع، فراگیر و یکپارچه در حوزه اجتماعی نیازمند مشارکت و همکاری تمامی ذی‌مدخلان است. بر همین اساس در قوانین این حوزه متناسب با حجم وظایف و تعداد دستگاه‌های مسئول، غالباً نهاد مشخصی نیز با هدف انجام امور تنظیم‌گری پیش‌بینی شده است. مشخصات و حیطه وظایف قانونی نهادهای فوق‌الذکر در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱. تکالیف قانونی نهادهای تنظیم‌گر امور اجتماعی در کشور

عنوان قانون	حکم و ماده مرتبط	نهاد ذی‌ربط
قانون مبارزه با مواد مخدر (۱۳۶۷)	ماده (۳۳) - به‌منظور مبارزه با قاچاق مواد مخدر از هر قبیل و مبارزه با تولید و خرید و فروش و استعمال آنها و نیز موارد دیگری که در این قانون ذکر شده است ستادی به ریاست نخست‌وزیر تشکیل و کلیه عملیات اجرایی و قضایی در این ستاد متمرکز می‌شود.	ستاد مبارزه با مواد مخدر
قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی (۱۳۸۳)	ماده (۴) - ب - هماهنگی بخش‌های مختلف دولت در راستای پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی. ماده (۶) - اصول و سیاست‌های ساختاری نظام جامع تأمین اجتماعی به شرح زیر می‌باشد: الف - هماهنگی در حوزه‌ها: ساماندهی و هماهنگی فعالیت‌ها و خدمات در هریک از حوزه‌های بیمه‌ای، حمایتی و امدادی در جهت افزایش کارآمدی و پوشش کامل‌تر فعالیت دستگاه‌ها، به‌نحوی که از هم‌پوشانی و تداخل فعالیت آنها جلوگیری گردد. ب - هماهنگی بین حوزه‌ها: هماهنگی بین حوزه‌های بیمه‌ای، حمایتی و امدادی با محور بودن نظام بیمه‌ای صورت می‌گیرد. ج - هماهنگی بین فعالیت‌های پیشگیرانه و فعالیت‌های اجرایی در سایر بخش‌های اثرگذار بر تأمین اجتماعی. ماده (۱۳) - شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی: به‌منظور هماهنگی سیاست‌های اجتماعی در حوزه‌های اشتغال، آموزش و پرورش، تربیت‌بدنی، مسکن، بهداشت و درمان و سایر بخش‌های مرتبط با حوزه تأمین اجتماعی شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی به ریاست رئیس‌جمهور و دبیری وزیر رفاه و تأمین اجتماعی تشکیل می‌گردد.	شورای عالی رفاه و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
قانون حمایت از احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری (مصوب ۱۳۸۹)، «سند ملی راهبردی احیا، بهسازی و نوسازی و توانمندسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری» در شهریورماه ۱۳۹۳ به تصویب هیئت محترم وزیران رسیده است. پیرو بند (۲) مصوبه شماره ۷۴۹۰۰/۴۸۶۰۱ هـ مورخ ۱۳۹۳/۷/۲ سند مذکور و به‌منظور هم‌گرایی و هماهنگی سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقدامات نهادهای ذی‌مدخل، ستادهای ملی، استانی و شهرستانی بازآفرینی شهری پایدار تشکیل شده است.	به استناد ماده (۱۶) قانون حمایت از احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری (مصوب ۱۳۸۹)، «سند ملی راهبردی احیا، بهسازی و نوسازی و توانمندسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری» در شهریورماه ۱۳۹۳ به تصویب هیئت محترم وزیران رسیده است. پیرو بند (۲) مصوبه شماره ۷۴۹۰۰/۴۸۶۰۱ هـ مورخ ۱۳۹۳/۷/۲ سند مذکور و به‌منظور هم‌گرایی و هماهنگی سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقدامات نهادهای ذی‌مدخل، ستادهای ملی، استانی و شهرستانی بازآفرینی شهری پایدار تشکیل شده است.	ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار
قانون پیشگیری از وقوع جرم (۱۳۹۰)	ماده (۲) - در اجرای وظایف زیر، شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم تشکیل می‌شود: ۱. تقسیم‌کار ملی در چارچوب وظایف و مأموریت‌های قوای سه‌گانه کشور و اتخاذ تدابیر مناسب برای هماهنگی و توسعه همکاری بین دستگاه‌های مسئول در امر پیشگیری	شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم
آیین‌نامه تشکیل شورای اجتماعی کشور (۱۳۸۰ و ۱۳۹۵)	ماده (۱) - به‌منظور سیاست‌گذاری، هماهنگی، ایجاد وحدت رویه و تنظیم سازوکار اداری در زمینه پیش‌بینی، پیشگیری و مقابله با پدیده‌ها، معضلات و آسیب‌های اجتماعی و هماهنگی بین کارگروه‌های (کمیته‌های) مندرج در آیین‌نامه اجرایی ماده (۷۰) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران موضوع تصویب نامه شماره ۵۳۹۵۲. ت ۲۳۷۰۰ هـ مصوب ۱۳۷۹/۱۱/۲۶ شورای اجتماعی کشور - که در این آیین‌نامه به اختصار «شورا» نامیده می‌شود - تشکیل می‌گردد.	شورای اجتماعی کشور
قانون برنامه ششم توسعه (۱۳۹۵)	ماده (۸۰) - دولت مکلف است طبق قوانین مربوطه و مصوبات شورای اجتماعی به‌منظور پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی، نسبت به تهیه طرح جامع کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی با اولویت اعتیاد، طلاق، حاشیه‌نشینی، کودکان کار و مفاسد اخلاقی مشتمل بر محورهای ذیل اقدام کند، به‌گونه‌ای که آسیب‌های اجتماعی در انتهای برنامه به بیست‌وپنج درصد (۲۵٪) میزان کنونی کاهش یابد.	شورای اجتماعی کشور
قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (۱۳۹۶)	ماده (۵۷) - تبصره (۲) «به‌منظور هماهنگی و نظارت بر حسن اجرای قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی و تقویت نظام چندلایه تأمین اجتماعی با رعایت یکپارچگی، انسجام ساختاری، همسویی و هماهنگی بین این لایه‌ها مشتمل بر خدمات حمایتی و توانمندسازی فقرا و محرومان و سایر گروه‌های هدف و کاهش آسیب‌های اجتماعی، بیمه‌های اجتماعی پایه شامل مستمری‌های پایه و بیمه‌های مکمل بازنشستگی و هماهنگی و نظارت بر عملکرد دستگاه‌های ذی‌ربط، تصویب شاخص‌های اجرایی برای تحقق اهداف، وضع آیین‌نامه و اسناد توسعه و ترتیبات شوراها، تخصصی و راهبردی برای حوزه‌های مذکور، تصمیمات شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی با تصویب وزرای عضو شورای مذکور و تأیید رئیس‌جمهور و ابلاغ وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، لازم‌الاجرا است.	شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی

بر حسب تاریخچه تصویب قوانین و مقررات موجود، نخستین نهاد تنظیم‌گر امور مربوط به آسیب‌های اجتماعی در کشور ستاد مبارزه با مواد مخدر بوده است. مطابق با ماده (۳۳) قانون مبارزه با مواد مخدر و اطلاعات موجود در سایت رسمی این نهاد، این ستاد به‌منظور سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، هماهنگی، نظارت و... در تمامی ابعاد از جمله مقابله با ورود مواد مخدر به داخل کشور، مقابله با عرضه، امور فرهنگی، تبلیغات، آموزش عمومی و کاهش تقاضا و درمان و بازپروری تشکیل شده و دوازده شخص و نهاد

حقوقی عضو این ستاد هستند.

دومین نهاد تنظیم‌گر امور اجتماعی به شکل عام و آسیب‌های اجتماعی به شکل خاص، شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی و وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی است. با توجه به سطح و گستره امور رفاهی در جامعه از یک سو و احکام قانونی مرتبط با این دو نهاد در قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی و ماده (۵۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه، باید از شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به عنوان مهم‌ترین نهاد قانونی تنظیم‌گر امور اجتماعی در کشور نام برد. تدوین و تصویب قانون ساختار نظام جامع، از یک سو ناشی از گسترش مسائل و آسیب‌های اجتماعی و روند رو به افزایش بیکاری و فقر و از سوی دیگر، نتیجه ناکارآمدی منابع، تضاد منافع میان دستگاه‌ها، هم‌پوشانی بدون تعامل مؤثر بین دستگاه‌ها، نارسایی‌های نظام تأمین اجتماعی از منظر فراگیری و جامعیت، ناهماهنگی میان مقوله‌های مختلف سیاستگذاری اجتماعی و نبود پاسخ‌گویی در این حوزه بود. در این قانون، اصول و سیاست‌های کلی قلمروهای بیمه‌ای، حمایتی و امدادی مشخص شده و تأسیس وزارت رفاه و تأمین اجتماعی و شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی به‌مثابه ارکان آن پیش‌بینی شده است.

سومین نهادی که می‌توان از آن به‌عنوان یک نهاد تنظیم‌گر در حوزه آسیب‌های اجتماعی نام برد؛ ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار است. دلیل آنکه ستاد ملی بازآفرینی شهری در ردیف نهاد تنظیم‌گر اجتماعی قرار گرفته این است که فلسفه شکل‌گیری این ستاد غفلت از ابعاد اجتماعی مسئله حاشیه‌نشینی و تمرکز بر ابعاد کالبدی و وجوه سخت‌افزاری و زیرساختی این مسئله در اقدامات دستگاه‌های متولی در این زمینه بوده است. بر همین اساس، به استناد ماده (۱۶) قانون حمایت از احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری (مصوب ۱۳۸۹) و بند «۲» سند ملی راهبردی احیا، بهسازی و نوسازی و توانمندسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری (مصوب ۱۳۹۳ هیئت‌وزیران) به‌منظور هم‌گرایی و هماهنگی سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقدامات نهادهای ذی‌مدخل، ستادهای ملی، استانی و شهرستانی بازآفرینی شهری پایدار تشکیل شده است.

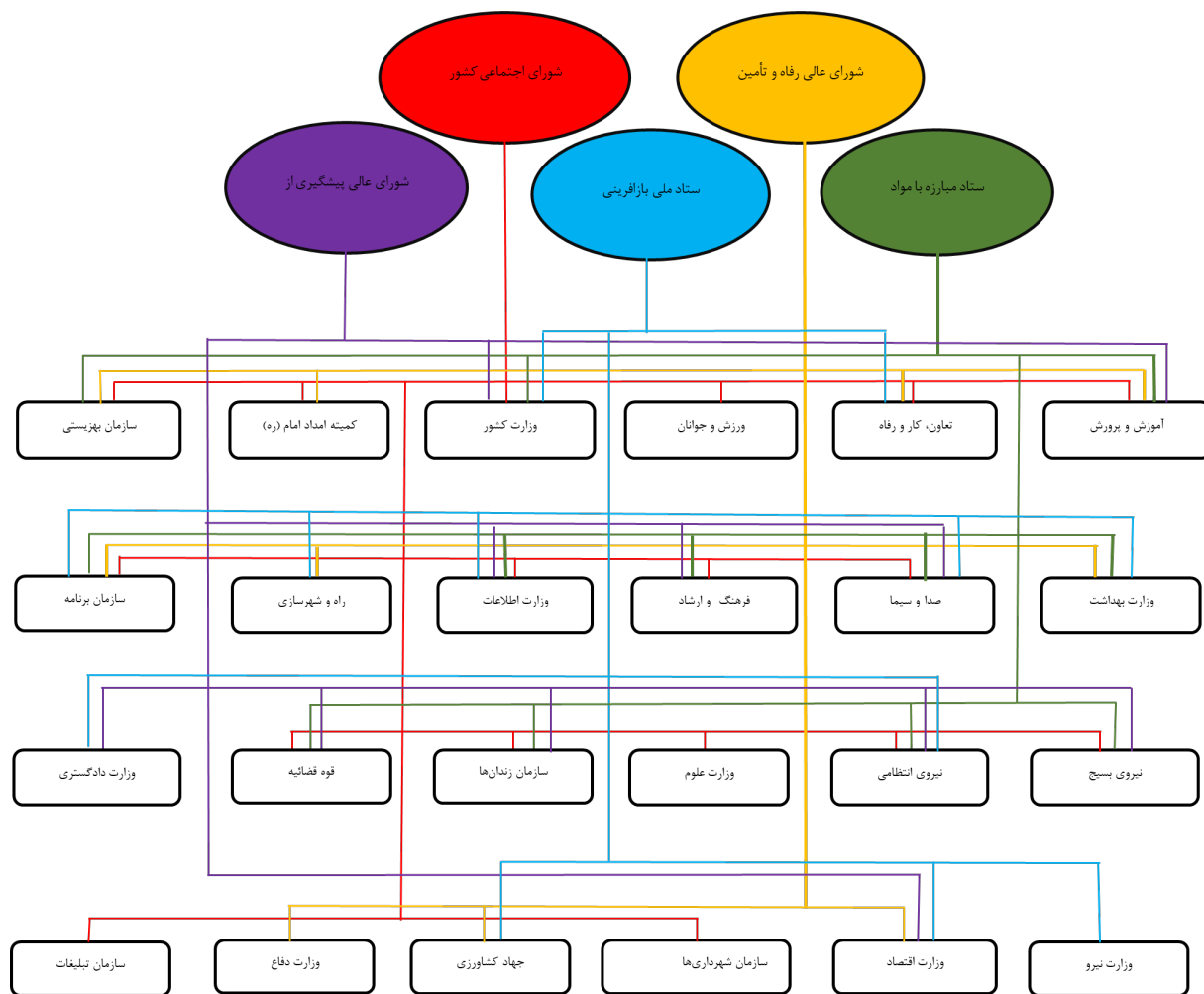
شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم دیگر نهاد تنظیم‌گر امور مربوط به آسیب‌های اجتماعی است که به‌موجب قانون پیشگیری از وقوع جرم (مصوب ۱۳۹۰) و به‌منظور ایجاد هماهنگی و توسعه همکاری بین دستگاه‌های مسئول در امر پیشگیری از وقوع جرم در کشور شکل گرفته است. مطابق با ماده (۳) قانون مزبور، مهم‌ترین وظایف این شورا در حوزه اجتماعی عبارت از تعیین راهبرد و اخذ تدابیر مناسب برای هماهنگی و توسعه همکاری بین دستگاه‌های مسئول در امر پیشگیری از وقوع جرم، کاهش آسیب‌های اجتماعی و حمایت از بزه‌دیدگان، محکومان و خانواده‌های آنان است.

پنجمین نهاد تنظیم‌گر امور اجتماعی در کشور شورای اجتماعی کشور است. شورای اجتماعی کشور به‌موجب مصوبه مورخ ۱۳۸۰/۸/۳۰ هیئت‌وزیران به شماره ۲۴۴۶۱/ت/۲۳۳۰۱ هـ [۸] و مصوبه شماره ۲۰۹۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی [۳] در تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۰۳ به‌منظور سیاستگذاری، هماهنگی، ایجاد وحدت رویه و تنظیم ساز و کار اداری در زمینه پیش‌بینی، پیشگیری و مقابله با پدیده‌ها، معضلات و آسیب‌های اجتماعی و... تشکیل شده است. در ماده (۸۰) قانون برنامه ششم توسعه نیز هم‌زمان با مسئله‌شدن موضوع آسیب‌های اجتماعی برای حاکمیت، محوریت برنامه‌های کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی در طول این برنامه برعهده این شورا و دبیرخانه آن یعنی سازمان امور اجتماعی کشور قرار گرفته است.

بدین ترتیب، طبق قوانین و مقررات موجود پنج نهاد در کشور وظیفه تنظیم‌گری امور مربوط به مسائل و آسیب‌های اجتماعی را برعهده دارند. در این میان شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی و شورای اجتماعی کشور نسبت به سه نهاد دیگر از نظر موضوعی و حیطة تنظیم‌گری، نهادهای عام‌تری هستند. زیرا طبق قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی وظیفه هماهنگی بخش‌های مختلف رفاهی اعم از بیمه‌ای، حمایتی، امدادی و آسیب‌های اجتماعی برعهده شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی است. همچنین، طبق آیین‌نامه تشکیل شورای اجتماعی کشور، وظیفه هماهنگی امور مربوط به آسیب‌های اجتماعی در کشور برعهده شورای اجتماعی کشور است. این در حالی است که ستاد مبارزه با مواد مخدر، ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار و شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم هر کدام تنها بر یک موضوع یا مصداق از مسائل اجتماعی متمرکز هستند. با این تفسیر، شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی و شورای اجتماعی کشور نهادهای عام و فراگیر در حوزه تنظیم‌گری امور اجتماعی هستند و ستاد مبارزه با مواد مخدر، ستاد ملی بازآفرینی شهری و شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم نهادهای تنظیم‌گر بخشی و موضوعی این حوزه هستند.

شکل ۱. نگاشت نهادی نهادهای تنظیم‌گر امور مربوط به آسیب‌های اجتماعی در کشور

از آنجایی که اعتیاد به مواد مخدر، حاشیه‌نشینی و جرم هر کدام به تعبیری مصداقی از آسیب‌های اجتماعی در جامعه هستند و آسیب‌های اجتماعی نیز غالباً در زیر مجموعه امور رفاهی-حمایتی تعریف می‌شوند، می‌توان نوعی ارتباط منطقی از جنس عموم و خصوص مطلق میان نهادهای تنظیم‌گر امور اجتماعی در کشور قائل شد. با این توضیح که وظایف ستاد مبارزه با مواد مخدر بخشی از وظایف شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم، وظایف شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم بخشی از وظایف شورای اجتماعی کشور و وظایف شورای اجتماعی خود بخشی از وظایف شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی است. این در حالی است که در هیچ‌یک از اسناد حقوقی موجود نقش و جایگاه این نهادها در تناسب با یکدیگر تعیین و ترسیم نشده است. برای مثال، در شرایطی که به موجب حکم ماده (۴) قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی و نیز ماده (۵۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، وظیفه تنظیم‌گری و هماهنگی امور مربوط به کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی بر عهده شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی است. به موجب آیین‌نامه تشکیل شورای اجتماعی و حکم ماده (۸۰) قانون برنامه ششم توسعه مسئولیت تنظیم‌گری در حوزه آسیب‌های اجتماعی بر عهده شورای اجتماعی قرار گرفته، بدون آنکه نقش و نسبت این دو نهاد با یکدیگر در قوانین مشخص شود. بنابراین، طبق قوانین و مقررات موجود امکان موازی کاری و تداخل میان وظایف تنظیم‌گری هر یک از این نهادها با یکدیگر وجود دارد و مادر در حال حاضر با پدیده اختلال تنظیم‌گری در حوزه امور مربوط به آسیب‌های اجتماعی در کشور مواجه هستیم.

۳. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

ارزیابی قوانین و مقررات مرتبط با حوزه تنظیم‌گری امور مربوط به مسائل و آسیب‌های اجتماعی در کشور حاکی از تعدد نهادهای تنظیم‌گر در این حوزه است. طبق قوانین و مقررات موجود شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی، شورای اجتماعی کشور، ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار، ستاد مبارزه با مواد مخدر و شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم هر یک به میزانی وظیفه تنظیم‌گری امور مربوط به مسائل و آسیب‌های اجتماعی را برعهده دارند بدون آنکه نقش و وظایف این نهادها نسبت به یکدیگر مشخص شود. این مسئله، یعنی فقدان انسجام^۱ قوانین و مقررات، موجب شکل‌گیری پدیده‌ای تحت عنوان اختلال تنظیم‌گری در امور مربوط به آسیب‌های اجتماعی در کشور شده است. طبیعی است تداوم این شرایط با توجه به روند روبه‌رشد مسائل و مشکلات اجتماعی در کشور قابل‌پذیرش نیست و باید سریعاً برای به حل این مسئله تمهید و چاره‌ای اندیشید؛ اما به نظر می‌رسد پیش از هرگونه اقدام عینی و عملیاتی در این زمینه در گام نخست لازم است روی الگوی کلان حکمرانی اجتماعی کشور به‌ویژه مبتنی بر رویکرد تنظیم‌گری اجماع و اتفاق نظر شکل بگیرد. در حال حاضر، تصویر یا ایده انسجام‌یافته‌ای از سامانه حکمرانی اجتماعی در کشور وجود ندارد و همین موضوع سبب شده تا سیاستگذار اجتماعی نتواند نهادهای تنظیم‌گر و دستگاه‌های اجرایی را در یک ساختار منسجم و یکپارچه با هدف پیشگیری، کنترل و کاهش مسائل و آسیب‌های اجتماعی در کشور نظم و نسق دهد. در گام دوم و پس از اجماع روی الگوی مطلوب حکمرانی اجتماعی باید متولی اصلی حوزه اجتماعی که قاعدتاً ماهیت تنظیم‌گرانه دارد، در ساختار کلی حکمرانی کشور مشخص شود. در حقیقت تولید حوزه اجتماعی در کشور باید مشخص شود. در گام سوم و به منظور افزایش هماهنگی^۲ میان بازیگران و انسجام‌بخشی به قوانین حوزه اجتماعی لازم است وظایف تمامی ذی‌مدخلان اعم از تنظیم‌گران و مجریان در ارتباط با یکدیگر و در نسبت با متولی اصلی این حوزه به شکل قانونی ترسیم و تعیین شود.

منابع و مآخذ

۱. قانون مبارزه با مواد مخدر (مصوب ۱۳۶۷).
۲. قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی (مصوب ۱۳۸۳).
۳. آیین‌نامه شورای اجتماعی کشور (مصوب ۱۳۹۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی).
۴. قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (مصوب ۱۳۹۶).
۵. قانون پیشگیری از وقوع جرم (مصوب ۱۳۹۰).
۶. قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰-۱۳۹۶).
۷. قانون حمایت از احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری (مصوب ۱۳۸۹).
۸. آیین‌نامه تشکیل شورای اجتماعی کشور (مصوب ۱۳۸۰ مصوب هیئت وزیران).
۹. امید، رضا (۱۳۹۸)؛ تحلیل تعارض در سیاستگذاری اجتماعی، بررسی فرایند تدوین قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، دوره ۸، ش ۳.

گزیده سیاستی

فقدان انسجام و تعارضات قوانین و مقررات موجود، موجب شکل‌گیری پدیده‌ای تحت عنوان اختلال تنظیم‌گری و موازی‌کاری در امور مربوط به آسیب‌های اجتماعی در کشور شده است.

